

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Daniely Zemanové a soudce Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **MUDr. S. A. Z.**, zast. doc. JUDr. Zdeňkem Koudelkou, Ph.D., advokátem se sídlem Optátova 46, Brno, proti žalovaným: **1) Krajské státní zastupitelství v Brně**, se sídlem Mozartova 3, Brno, a **2) Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, Městské ředitelství policie Brno, Obvodní oddělení Policie Brno-Výstaviště**, se sídlem Rybářská 17, Brno, ve věci ochrany před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2016, čj. 30 A 59/2016-23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce, který je občan České republiky a Islámské republiky Írán, byl dne 19. 3. 2014 zadržen policií a následně na něj byla uvalena vazba, v níž byl držen do 1. 2. 2016. V den propuštění z vazby byl žalobce na základě souhlasu Krajského státního zastupitelství v Brně ze dne 28. 1. 2016, čj. 1 KZM 2002/2015-63, žalobce opět zadržen, a to do 4. 2. 2016 na základě § 93 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. V uvedeném souhlasu státního zastupitelství, jakož i v samotném zadržení dne 1.

2. 2016 žalobce spatřoval nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s., neboť pro žalobcovu zadržení nebyly dle jeho názoru splněny zákonné podmínky.

[2] Žalobu na určení nezákonnosti uvedeného zásahu Krajský soud v Brně v záhlaví uvedeným usnesením odmítl s tím, že věc nespadá dle § 4 s. ř. s. do pravomoci správních soudů, neboť jim nejenže nepřísluší rozhodovat ve věci samé v soudně trestních věcech, ale nemohou přezkoumávat ani postup orgánů činných v trestním řízení nebo prošetřovat a vyřizovat stížnosti na jejich tvrzený nesprávný postup. Ve vztahu k žalovanému 2) žalobce dle názoru krajského soudu dostatečně nespecifikoval, v čem jeho nezákonný zásah spatřuje.

II. Obsah kasační stížnosti, vyjádření žalovaných a repliky stěžovatele

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) v kasační stížnosti proti tomuto usnesení uvedl, že žalobu dle § 82 s. ř. s. podal vedle přímé ústavní stížnosti z procesní opatrnosti, ačkoli je sám toho názoru, že ve věci pravomoc správních soudů dána není. Stěžovatel odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2355/15, které dle stěžovatelova názoru v teoretické rovině žalobu na ochranu před nezákonným zásahem proti postupu policie v rámci trestního řízení připouští, resp. tuto možnost nevylučuje. Krajský soud pochybil, pokud žalobu odmítl, aniž by zároveň uvedl, který soud měl ve věci rozhodnout. Nelze přitom z pravomoci soudů vyloučit přezkum rozhodnutí zasahujícího do ústavních práv, jímž je i právo na osobní svobodu. Právo na soudní ochranu se přitom vztahuje nejen na rozhodnutí ve formálním smyslu, nýbrž „i vůči rozhodnutím neformálním či nezákonným zásahům“. Ačkoli stěžovatel podal v projednávané věci též ústavní stížnost, nelze Ústavní soud považovat za soud primárně poskytující ochranu ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Krajský soud dle stěžovatelova názoru neuvedl, který soud měl věc projednat a rozhodnout, byť si byl sám vědom absence soudní ochrany v těchto případech. Za této situace měl ovšem vyložit svou pravomoc tak, „aby tuto absenci v souladu s ústavním příkazem o právu na soudní ochranu vyrušil a nikoli potvrdil.“ Stěžovatel konstatoval, že správní soudy obecně přezkoumávají akty správních orgánů rozhodujících o právech a povinnostech, přičemž Nejvyšší správní soud si již dříve v některých věcech „uzurpoval pravomoc, která není klasickou pravomocí správních soudů“ na úkor soudů civilních. Naproti tomu krajský soud svou pravomoc odmítl, aniž by určil v kterém řízení a který soud je příslušný poskytnout stěžovateli ochranu; tím se dopustil odepření spravedlnosti. V případě dle stěžovatele flagrantního „zneužití moci, nemůže justice zavírat oči a odepírat soudní ochranu jako celek.“ Ve vztahu k žalovanému 2) stěžovatel uvedl, že nezákonný zásah spočíval v samotném zadržení stěžovatele; skutečnost, že žalovaný 2) jednal na základě příkazu jiného orgánu, jej odpovědnosti nezbavuje.

[4] Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu zrušil a zároveň věc přikázal jinému krajskému soudu k dalšímu řízení, jelikož se na nezákonném zásahu proti stěžovateli údajně podílel též soudce Krajského soudu v Brně A. N., a je tedy možné, že soudci tohoto krajského soudu řešili věc s ohledem na kolegiální vůči němu.

[5] Žalovaní 1) i 2) se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnili se závěry krajského soudu a navrhli, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

pokračování

[6] Stěžovatel v replice k vyjádření žalovaného 1) dále uvedl, že žalovaný 1) vydávací řízení vedené u krajského soudu formálně doposud neukončil, ačkoli vydání stěžovatele – českého občana do Iránu bez jeho souhlasu je dle § 91 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních nepřipustné.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti a předpoklady věcné projednatelnosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, napadá rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je řádně zastoupen (§ 105 s. ř. s.). Důvodnost kasační stížnosti poté posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.); neshledal přitom, že by napadené rozhodnutí či řízení jeho vydání předcházející trpěly vadami, jimiž by se musel zabývat i bez návrhu.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Pravomoc správních soudů je vymezena v § 4 s. ř. s., dle jehož odstavce 1 soudy ve správním soudnictví rozhodují o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu, ochraně proti nečinnosti správního orgánu, ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu a kompetenčních žalobách. Dle odstavce 2 citovaného ustanovení pak správní soudy dále rozhodují ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda, ve věcech politických stran a politických hnutí a o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.

[10] Již z uvedeného je zřejmé, že rozhodování správních soudů je spojeno primárně s akty správních orgánů, přičemž jak Nejvyšší správní soud dovodil v – krajským soudem citovaném – rozsudku ze dne 28. 4. 2005, čj. 2 Aps 2/2004-69, č. 623/2005 Sb. NSS, soudní kontrola „*zákonnosti zásahu správního orgánu ve smyslu ustanovení § 82 a násl. s. ř. s., se pohybuje jen v hranicích veřejné správy, a proto napadnutelnými jsou pouze takové zásahy orgánů, které patří do působnosti ve veřejné správě.*“ V nyní projednávané věci přitom není sporu o tom, že žalovaní 1) a 2) jednali vůči stěžovateli z pozice orgánů činných v trestním řízení uvedených v § 12 odst. 1 trestního řádu, neboť trestní řízení zahrnuje mimo jiné i postupy dle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (§ 12 odst. 10 trestního řádu). Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil se závěrem krajského soudu, dle něhož v posuzovaném případě „*je vyloučena pravomoc krajského soudu jako soudu rozhodujícího ve věcech správního soudnictví přezkoumávat zákonnost postupu a úkonů orgánů činných v trestním řízení a jakkoli do působnosti těchto orgánů zasahovat.*“

[11] Na uvedeném nic nemění ani stěžovatelův poukaz na shora citované usnesení sp. zn. I. ÚS 2355/15, jímž Ústavní soud odmítl ústavní stížnosti ve věci údajného omezení přístupu obhájce k obviněnému ve vazbě ze strany Vězeňské služby, přičemž pouze nad rámec argumentace odůvodňující odmítavý výrok uvedl, že „*je také otázkou, zda se proti stěžovateli definovanému zásahu orgánu veřejné moci nedalo brojit např. žalobou podanou dle § 82 soudního řádu správního, dle něhož „každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není*

rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný (tzv. zásahová žaloba), jinými slovy zda stěžovatelé vůbec vyčerpali všechny opravné prostředky dle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.“ Z formulace této – jak sám stěžovatel trefně poznamenal – v podstatě „řečnické otázky“, nadto zmíněné pouze obiter dictum, a to nikoliv v nálezu, ale pouze v odmítavém usnesení, nelze v žádném případě dovodit pravomoc krajského soudu o žalobě stěžovatele v nyní projednávaném případě věcně rozhodnout [k otázce závaznosti právních názorů vyslovených Ústavním soudem srov. náleze ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/2005, odst. 55. a násl. – k (ne)závaznosti usnesení Ústavního soudu viz zvláště odst. 89.].

[12] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil též stěžovatelově námitce, dle níž mu byl odmítnutím žaloby odepřen přístup k soudu. Vyloučení přezkumu tvrzeného zásahu z režimu správního soudnictví totiž neznamená, že by stěžovateli v dané souvislosti nenáležela jakékoli soudní ochrana. Nelze totiž přehlédnout, že v době podání žaloby, a tím spíše v době rozhodnutí krajského soudu, již tvrzený zásah netrval, přičemž, jak dovodil Ústavní soud, „[v] případě nezákonného či protiústavního zbavení osobní svobody, které již odeznělo, je v situaci, kdy nebývá bezprostřední opakování zásahu, jediným myslitelným prostředkem nápravy náhrada majetkové a nemajetkové újmy“ dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), a to bez nutnosti předchozího deklaratorního výroku soudu (srov. náleze Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 980/14; přiměřeně též rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 5. 2011, *Župa proti České republice*, č. 39822/07, § 36-41). Na tomto místě je nutno zdůraznit, že pro případy neúspěšného uplatnění nároku na náhradu majetkové a nemajetkové újmy u příslušného úřadu posledně citovaný zákon výslovně počítá s možností soudní ochrany. Jakkoli Ústavní soud uvedený závěr učinil v souvislosti s útěkovou vazbou ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu, lze jej zajisté aplikovat i v případě ukončeného zadržení dle § 93 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, neboť i to ze své podstaty představuje jednorázový zásah do práva na osobní svobodu podřaditelný – je-li učiněn v rozporu s právem – typicky pod nesprávný úřední postup ve smyslu § 6a zákona č. 82/1998 Sb.

[13] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani názoru stěžovatele, podle něhož se krajský soud dopustil odepření spravedlnosti (denegatio justitiae) tím, že jej nepoučil v otázce, který soud měl jeho věc projednat a rozhodnout. Nejvyšší správní soud v této souvislosti opětovně zdůrazňuje, že soudní ochrana stěžovateli odepřena nebyla, neboť té by se mu dostalo v případě neúspěšného uplatnění náhrady majetkové a nemajetkové újmy u příslušného správního orgánu dle zákona č. 82/1998 Sb. Absence poučení v otázce, který soud měl stěžovateli ochranu poskytnout, již z tohoto důvodu nemůže dosáhnout ústavněprávní dimenze, jak sugeruje stěžovatel, přičemž ani zákonná úprava takovouto poučovací povinnosti správním soudům neukládá. Pouze pro úplnost Nejvyšší správní soud v této souvislosti poznamenává, že svou povahou je nyní posuzované věci nejbližší dílce § 46 odst. 2 s. ř. s., dle něhož *soud návrh odmítne také tehdy, domáhá-li se návrhovátelem rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, anebo domáhá-li se návrhem přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán*

pokračování

rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci. V usnesení o odmítnutí návrhu musí být návrhovaatel poučen o tom, že do jednoho měsíce od právní moci usnesení může podat žalobu a ke kterému věcně příslušnému soudu. Citované ustanovení se však v posuzovaném případě neuplatní, neboť § 14 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. podmiňuje podání žaloby k soudu předchozím uplatněním nároku u úřadu dle § 6 tohoto zákona. Požadavek, aby krajský soud stěžovatele poučil o lhůtě pro podání žaloby, jakož i o věcně příslušném soudu proto postrádá smysl.

[14] Stěžovateli lze přisvědčit v tom, že z jím podané žaloby je vskutku patrné, v jakém jednání žalovaného 2) nezákonný zásah spatřuje (jednalo se o samo údajně protiprávní zadržení stěžovatele) a výtku krajského soudu, dle níž žaloba ve vztahu k žalovanému 2) neobsahuje v dané souvislosti konkrétní tvrzení, je proto nepřipadná. Pro shora uvedené však ani přes důvodnost této námitky nemohl Nejvyšší správní soud dospět k jinému závěru, než že krajský soud musel stěžovatelu žalobu pro nedostatek pravomoci odmítnout.

[15] Nejvyšší správní soud dále připomíná, že předmětem kasačního řízení je usnesení krajského soudu, jímž byla žaloba stěžovatele dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítnuta. Otázku nezákonnosti stěžovatelem tvrzených zásahů proto krajský soud v napadeném usnesení neřešil a tato otázka tak nemůže být ani předmětem řízení o stěžovatelově kasační stížnosti proti tomuto usnesení; námitkami směřující k podpoře závěru o nezákonnosti stěžovatelova zadržení obsažených zejména v jeho replice se tudíž Nejvyšší správní soud nezabýval.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nedůvodnou kasační stížnost proto Nejvyšší správní soud dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s. Akcesorickým návrhem stěžovatele na přikázání věci jinému krajskému soudu se Nejvyšší správní soud již nezabýval, neboť zamítnutím kasační stížnosti stal se tento návrh obsoletním.

[17] Vzhledem k tomu, že stěžovatel neměl ve věci úspěch a žalovaným nevznikly náklady nad rámec jejich úřední činnosti, nemá ani jeden z nich dle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. října 2016

Zdeněk Kühn
předseda senátu